

T.C.
ADALET BAKANLIĞI
Mevzuat Genel Müdürlüğü

7/22199
GK 93

Sayı : E-56020453-610-195-1510/2168
Konu : Yazılı soru önergesi

11. / 07 / 2025

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi: Kanunlar ve Kararlar Başkanlığı ifadeli, 27/01/2025 tarihli ve E-43452547-120.07.04-1572455 sayılı yazı.

İlgi yazınız ekinde alınan, Hakkâri Milletvekili Öznur Bartin tarafından Bakanlığımıza yöneltilip yazılı olarak cevaplandırılması istenilen 7/22199 Esas Nolu soru önergesine ilişkin, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 99. maddesi uyarınca hazırlanan cevap ilişikte sunulmuştur.

Bilgilerinize arz ederim.

Yılmaz TUNÇ
Bakan

EK:
Soru önergesi cevabı (1 adet)

T.C.
ADALET BAKANLIĞI
Mevzuat Genel Müdürlüğü

Sayı : E-56020453-610-195-1509/2167
Konu : Yazılı soru önergesi

11 / 03 / 2025

Sayın Öznur BARTİN
Hakkâri Milletvekili
TBMM

Bakanlığımıza yöneltilip yazılı olarak cevaplandırılması istenilen 7/22199 Esas Nolu soru önergesinin cevabı aşağıda sunulmuştur.

I- Ceza infaz kurumlarında bulunan hükümlü ve tutuklulara karşı kötü muamele vakalarının yaşanmaması ve bu tür şikâyet sebeplerinin ortadan kaldırılması için mevzuatımızda köklü değişiklikler yapılmıştır.

Bu çerçevede, ceza infaz kurumları; yargı denetimi kapsamında 4675 sayılı İnfaz Hâkimliği Kanunu ile oluşturulan infaz hâkimleri; idari denetim kapsamında Adalet Bakanlığı müfettişleri ile Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü hâkim ve kontrolörleri; sivil toplum kuruluşlarının denetimi kapsamında 4681 sayılı Ceza İnfaz Kurumları ve Tutukevleri İzleme Kurulları Kanunu hükümleri gereğince oluşturulan izleme kurulları; idari özerkliğe sahip kurumların denetimi kapsamında 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu uyarınca kurulan Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu; parlamento denetimi kapsamında Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu ya da araştırma komisyonlarının başkan ve üyeleri; uluslararası denetim kapsamında Avrupa İşkencenin Önlenmesi Sözleşmesi gereğince Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi tarafından denetlenmesinin yanı sıra, Avrupa Konseyi İnsan Hakları Komiserliği ve Birleşmiş Milletler Keyfi Tutuklamalar Çalışma Grubu tarafından denetlenmektedir.

Ayrıca, Birleşmiş Milletler İşkenceye Karşı Sözleşmeye Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT), 27/10/2011 tarihinde Ülkemiz bakımından yürürlüğe girmiştir. Bilindiği üzere, Ek Protokol çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı gözaltı merkezleri ve ceza infaz kurumlarına Ek Protokolde belirtilen denetleme organınca ziyaretler düzenlenebilecektir.

Ceza infaz kurumları, yukarıda belirtilen hem ulusal hem de uluslararası bağımsız kuruluşlar tarafından düzenli aralıklarla haberli ve habersiz olarak ziyaret edilmekte, hükümlü ve tutukluların sağlık ve yaşam koşulları, iç güvenlik, sevk ve nakil işlemleriyle ilgili aksaklık ve eksiklikler yetkili mercilere bildirilmektedir.

Hükümlü ve tutuklular veya sivil toplum örgütleri, resmî ya da özel insan hakları kuruluşları tarafından yapılan başvurular titizlikle incelenmekte, adlî ve idarî yönden yapılan soruşturmalar sonucunda kusur ve ihmali olan görevliler hakkında yasal gereğine tevessül edilmektedir.

II- A) Ceza infaz kurumlarında bulunan hükümlü ve tutuklular, özgürlüğünden yoksun olmayan her vatandaş gibi tüm sağlık hizmetlerinden tıbbî gereklilik çerçevesinde

T.C.
ADALET BAKANLIĞI
Mevzuat Genel Müdürlüğü

ilgili mevzuat hükümleri doğrultusunda faydalanmakta olup, her türlü muayene ve tedavileri Devletin teminatı altında ve ücretsizdir. Hükümlü ve tutukluların beden ve ruh sağlığının korunması ve hastalıklarının tanısı için ilk muayene ve tedavi hizmetleri ceza infaz kurumlarında verilmekte; ileri tetkik, tedavi ve rehabilitasyon gerekenler Devlet hastanelerine, daha ileri sağlık hizmeti gerekenler ise üniversite hastanelerine sevk edilmektedir.

B) Ceza infaz kurumlarında barındırılan hükümlü ve tutuklulara ilişkin sağlık koşullarının düzenlenmesi ve sağlık hizmetine erişimin daha da etkili ve verimli hale gelebilmesi için 30/04/2009 tarihli Sağlık Bakanlığı ve Adalet Bakanlığı Arasında Ceza İnfaz Kurumlarındaki Sağlık Hizmetlerinin Düzenlenmesi Hakkında Protokol ve 26/01/2017 tarihli Adalet, İçişleri ve Sağlık Bakanlıkları Arasında Düzenlenen Protokol hükümleri dikkate alınarak her türlü çalışma ve düzenleme yapılmaktadır.

III- A) 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunun "Zorlayıcı araçların kullanılması" kenar başlıklı 50. maddesi ile 28/3/2020 tarihli ve 2324 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı ile yürürlüğe konulan Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmeliğin "Zorlayıcı araçların kullanılması" kenar başlıklı 123. maddesinde; hiçbir hâlde zincir ve demire vurmanın tedbir olarak uygulanmayacağı, kelepçe ve bedensel hareketleri kısıtlayıcı araçların, çocuk hükümlüler hariç olmak üzere, yetkili makamın önüne getirildiğinde çıkarılmak kaydıyla, sevk ve nakil sırasında kaçmayı önlemek için kullanılabilirliği,

B) Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Yönetmeliğinin "Mülki görevlerin esasları" kenar başlıklı 11. maddesinin birinci fıkrasının (g) bendinde, jandarmanın ceza infaz kurumlarının dış korumalarını sağlayıcı önlemleri almakla, tutuklu ve hükümlülerin sevk ve nakilleriyle muhafazalarını sağlamakla görevli olduğu; "Sevk ve nakil sırasında alınacak önlemler" kenar başlıklı 34. maddesinde, tutuklu ve hükümlülerin sevk ve nakli sırasında kaçmalarını önlemek için sağlığa zarar vermeyecek gerekli bütün önlemlerin alınacağı,

Hükümlerinin yer aldığı malûmlardır.

Bu kapsamda, hükümlü ve tutukluların sevk veya nakli sırasında kaçmalarını önlemek amacıyla kelepçe takılması, sevk edilenin koluna girilmesi, yeterli sayıda personel ile etrafında çember oluşturulması gibi hükümlü ve tutuklunun sağlığına zarar vermeyecek şekilde gerekli önlemler alınmakta, ceza infaz kurumlarında hiçbir hükümlü ve tutukluya keyfi davranışta bulunulmamaktadır.

IV- Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmeliğin "Psiko-sosyal yardım servisi" kenar başlıklı 12. maddesinin birinci fıkrasında; psiko-sosyal yardım servisinin, personel ve hükümlülerin ruh ve beden sağlığı ve bütünlüğüne ilişkin koruyucu, geliştirici programları araştıran, uygulayan ve gerektiğinde tedavi sürecine katılarak psikolojik destek ve müdahalede bulunan, ayrıca hükümlülerin bireysel özelliklerini, yaşam koşullarını ve suç işleme nedenlerini belirleyerek bireysel gelişmelerine yardımcı olan, kurum yaşamına uyumlarını ve toplumsal yaşamla uyumlaşmalarını sağlayan ve bireyin yeniden suç işlemesini engelleyecek önlemleri alan ve bu amaçla gerektiğinde kurum en üst amirinin bilgisi dahilinde, aileler ve sosyal çevreyle görüşme yapan servis olduğu, psiko-sosyal yardım servisinde, psikolog, sosyal çalışmacı, sosyolog ve çocuk gelişimi uzmanının görev yapacağı; ikinci fıkrasında, bu servisin, iyileştirme programları kapsamında spor alanları, çok amaçlı salon, kütüphane ve iş

T.C.
ADALET BAKANLIĞI
Mevzuat Genel Müdürlüğü

atölyelerinden yararlanma, meslek edinme kursları gibi faaliyetlere katılabilecek durumdaki hükümlüler ile kurumun iç hizmetlerinde çalıştırılacak hükümlüleri belirleyerek idare ve gözlem kuruluna sunma görevi bulunduğu hükümlerine yer verildiği malûmlardır.

V- A) Ceza İnfaz Kurumlarına giren her hükümlü ve tutukluya, psikolog ve sosyal çalışmacılar tarafından Bireyselleştirilmiş İyileştirme Sistemi (BİSİS) kapsamında Araştırma Değerlendirme Formu (ARDEF) doldurulmaktadır. ARDEF'ten çıkan sonuçlar doğrultusunda hükümlü ve tutuklular ihtiyaçlarına uygun bireysel müdahale ya da grup çalışmalarına yönlendirilmektedir.

B) Ceza infaz kurumlarında bulunan hükümlü ve tutukluların kuruma kabul edildiği andan salıverilme sürecine kadar risk-ihtiyaç-uygunluk modeli doğrultusunda değerlendirilmesi ve ruh sağlığı hizmetlerinin etkin kanıta dayalı standart uygulamaları içermesine ilişkin olarak Bakanlığımız Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü tarafından, Yapılandırılmış Ruhsal Değerlendirme ve Müdahale Programı (YARDM) geliştirilmiştir. YARDM programı kapsamında geliştirilen Ruhsal Sorunlara Bireysel Müdahale Uygulama Rehberi ile ilgili ceza infaz kurumlarında görevli uzmanlara yönelik eğitimler düzenlenmiş ve ceza infaz kurumlarında en sık karşılaşılan ruhsal ve davranışsal sorunlara yönelik bireysel müdahale programı ile ilgili bilgiler aktarılmıştır.

Uygulama Rehberinde yer alan "İntihar ve kendine zarar verme davranışına yönelik bireysel müdahale" kapsamında, bu davranışların belirtileri, bu düşünce ve davranışa sahip kişilerle ilgili dikkat edilmesi gereken noktalar ile bu kişilerin sevk ve izlemi, psiko-sosyal servisin yapacağı kısa ve ileri müdahale konularında müdahale basamakları açıklanmış, tüm ceza infaz kurumu müdürlerine bu konularda eğitim verilmiştir.

C) Değerlendirme Profil Araçları ve Rehabilitasyon Programları (DEPAR) kapsamında "Yüksek Etkili Suçları İşlemiş Hükümlülere Yönelik İntiharın Önlenmesi Müdahale Programı" geliştirilmiştir. Bu program ile, intihar riski olduğu tespit edilen uzun süreli hapis cezası alan hükümlülerin intihar düşünceleri ve girişimlerine müdahale edebilmek ile onları yeniden hayata bağlamak amaçlanmıştır.

Ç) Tüm ülkelerde, ceza infaz kurumlarında intihar ve kendine zarar verme davranışı toplumdaki normal popülasyona göre daha sık yaşanmaktadır. Tekrarlayıcı bir davranış olan kendine zarar verme, kişinin vücudunun belirli bölümlerine zarar vermesi olarak karakterize edilmekte, birçok ruhsal bozuklukla birlikte görülebilmektedir. Bu nedenle, anlık iyileşmeler olsa bile ceza infaz kurumlarında uzun süre izlem yapılmakta ve uzun vadeli önlemler alınmaktadır. Ayrıca intihar ve kendine zarar verme davranışı, ceza infaz kurumu personeli için de travmatik bir etki oluşturmakta, bu konuda personelin desteklenmesi yönünde çalışmalar yürütülmektedir.

Anılan programlar, psiko-sosyal yardım servisi tarafından yürütülen destek çalışmaları ve kurumsal yaklaşım kapsamında kendine zarar verme ve intihar riski bulunan hükümlü ve tutuklular ile ilgili tüm kurum müdürlerine verilen eğitimlere ve alınan tedbirlere rağmen kişinin tekrar tekrar intihar ve kendine zarar verme davranışı sergilemesi durumunda kurumca gerekli adli ve idari süreçler başlatılmaktadır.

D) Hükümlü ve tutukluların iyileştirilmesine yönelik kurumlarda psiko-sosyal yardım servisi tarafından; Öfke Kontrolü Programı, Sigara Alkol ve Madde Bağımlılığı Programı, Salıverilme Öncesi Mahkum Gelişimi Programı, Önce Düşün Programı, Özel Gözetim ve Denetim Programı, İntihar ve Kendine Zarar Verme Davranışı Risk Yönetimine Yönelik

T.C.
ADALET BAKANLIĞI
Mevzuat Genel Müdürlüğü

Personelde Farkındalık Programı yürütülmektedir.

İntihar ve Kendine Zarar Verme Davranışı Risk Yönetimine Yönelik Personelde Farkındalık Programı kapsamında kurum müdürleri başkanlığında psikolog, sosyal çalışmacı, öğretmen, sağlık memuru, infaz koruma baş memuru ve ilgili infaz koruma memurunun yer aldığı vaka değerlendirme toplantıları aracılığıyla hükümlü ve tutukluların risk değerlendirme formları incelenerek risk taşıyan kişilere yönelik bakım ve gözetim planları yapılmakta, gözlem çalışmaları yürütülmektedir. Ek olarak intihar ve intihar girişimi vakaları yüksek görülen kurumların personeline yönelik, Bakanlığımız Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü İyileştirme ve Topluma Kazandırma Daire Başkanlığında görev yapan psikolog ve sosyal çalışmacılar tarafından "İntiharın Önlenmesi Eğitim Programı" uzaktan eğitim yoluyla düzenlenmektedir.

VI- 10/07/2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Teşkilâtı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin "Görev" kenar başlıklı 38. maddesinin birinci fıkrasının (ç) bendinde, adli sicil tutulmasıyla ilgili hizmetleri yürütmek Bakanlığımız görevleri arasında sayılmaktadır. Suçun işleniş biçimi, suç faillerinin makam ve sıfatları, meslek ve meşguliyetleri esas alınarak bilgi derlemesi yapılmadığından, Bakanlığımızda soru önergesine konu edilen hususlarda ayrıntılı istatistikî veri bulunmamaktadır. Bu çerçevede istenilen ayrıntıda bilgi bulunmamakla birlikte; 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun İkinci Kitap, İkinci Kısım, Üçüncü Bölümünde düzenlenen İşkence ve Eziyet suçlarına ilişkin Cumhuriyet başsavcılıklarında soruşturma evresinde açılan ve karara bağlanan dosya, şüpheli ve suç sayılarıyla ceza mahkemelerinde açılan ve karara bağlanan dosya, sanık ve suç sayılarına ait istatistiklere Bakanlığımız Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğünün "<https://www.adlisicil.adalet.gov.tr>" adresli internet sitesinden ulaşılması mümkün olabilecektir.

VII- Erzurum Cumhuriyet Başsavcılığıyla yapılan yazışmaya verilen 08/02/2025 tarihli cevapta;

A) Soru önergesinde adı geçen hükümlü ve hükümözlünün Dumlu 2 Nolu Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda barındırıldıkları,

B) Kurumda tüm iş ve işlemlerin mevzuat hükümlerine uygun olarak yürütüldüğü,

C) Soru önergesinde belirtilen aksi yöndeki iddiaların gerçeği yansıtmadığı,

Bildirilmiştir.

Bilgilerinize sunulur.

Yılmaz TUNÇ
Bakan

